

Nemzeti Társalkodó

Januarius' 25-dik napján 1834.

A' Szt. Helenai Naplókönyv.

A' lefolyt századok' sorain, a' népek, történeteit közlő emlékirásokat végig tekintve, látunk sok nemzeteket a' roppant természet láthatárán megjeleni, mellyek egy darabig, különböző helyheztetésekben és alkotmányi formákban uralkodván, vagy eltűnnek, vagy a' változó és viharral tellyes időkor' lelke által egy olly politicali álomba merítettnek, melly a' nemzetiségét levetkezett népnek enyészttét jövendölteti; ez az időkor megterhesülése szűli a' népek revolutioját, reformálását, ollyas, századokban ritkán megjelenő férjfiakat, kik az enyészetre siető hazát fenntartják, nagyobb vagy kisebb dicsőség' polczára emelik. Így szülte az időnek lelke nagy Pétert, hogy népét százados álmából olly néppé alkossa, melly mint hajdan a' rodusi Colossus két szigeteken álva, úgy ez a' világ' két részén uralkodják a' népek szabadságán — így támadnak Nagy Lajosok, Hunyadiak, Zrinyiek; az első, hogy egy csak önnön érdeketivel foglalatoskodó nemzetnek külföldön is politicali tekintetét

alapította, az utóbbiak, hogy egymindent élnyeléssel fenyegető vad csoport ellen hazájok védangyalai legyenek. Látók Franciaországot újabb századink történeteiben a revolutio előtt sülyedése szélén állani nemzeti energiájából kivetkezve; de csak szűnyodott a nép, és egy nagyobb dicsősségre érleltette magát. A francia nemzet hogy eleitől fogva vitéz volt, elég tanui a múlt századok annak; a Lajosok ideje olta a haza szeretete, a korona iránti szeretetté változott, és a 14ik Lajos pompa kastélyi egyszerűsége mint a nép gyönyörűségei voltak, melly királyához hiv, és engedelmes volt; nem csak győzedelmeinek borostyánjai alatt, hanem szerentsétlen eseteiben, 's talám hibáira nézve is. — A következő országlás kevésbé volt bölts a nemzet képzetin uralkodni, 's 14ik Lajos is, ki hol egy Turenne, és Condé által nyert győzedelmekkel, hol Európa tudóssainak a fő városba lett édesgetésével, hol pediglen a nép számára szerzett ünnepi pompák által maga iránt szeretetet és tiszteletet tudta varázslani; — most a hiu fények, és haszontalan udvari pompák nevelésére gyűjtött adó alatt nyögő nép, kevésbé volt hajlandó önnön romján épített mulattságai alkalmányokban gyönyörködni; azon önhittsége is a nemzetnek, melly a francia fegyver eddigi dicsőségén alapult, elenyészett, a katona most is vitéz volt mint hajdan, de a Pompadour, és Du Bari oskolájában készült vezérek minden hadi ta-

lendum nélkül, — végre a' financiába tapasztalható deficit, hitel csonkulás, melly naponként a' közép rend, és szegénység vagyonából potlódott, a' népet végső csügedésbe ejtette, 's az ok a' király gyengeségire hárul. A' gazdag és talentummal tellyes polgári rend, melly az emberiség jussait a' maga méltó lételibe emelni segítette a' boldog Amerikában, ottan, addig egy Voltaire, Montesquieu, Diderot, és Rousseau írásiban theoretice fejtegetett polgári szabadságot a' maga telyesedésében szemlélte, majd onnét vissza térve önnön környülményeit a' hatalmas aristocratiai rend, az udvar önkényü uralkodásával együtt ellen irányba állitva vizsgálgatta, 's feltalálta eddigi feudális alkotmánya nagyon hijános voltát, 's minden szabadságát, ezen két párt önkénye ellen védül szolgálható képviselő nélkül szabadságát csak feltételesnek tapasztalta — és így csak rést keresett az Encyclopedisták írásai által feltüzelt, gazdag, és hatalmas rend, hogy egy minden terütől ment, azomban szabadságokban részesült nemesség privilegiumi ellen hadat indittson. A' polgári szabadságért küsdő Washington, és Franklin népe tehát megtörte az utat, a' félszázados álmot eltünt — 's az egész Europa csendességét megzavaró Revolutio kiütött — a' királyi tekintet szentsége megtapodtatott; vérpatakok folytak az ártatlanok ereiből Franciaország térein, 's völgyein, de egyszersmint olly sok

nagy emberek születtek, 's emelkedtek a' pof-
ból; millyeneket se Miltiades, se Hanibál,
se a' Törökökkel való két százados időkor
nem mútatott. A' sebessen repülő, nagy dol-
gokkal tellyes tizedek' sorain által, láttyuk
az enyészetre ítélt Francia nemzetet, baj-
nokoktól vezetettve, törvényeket szabni Eu-
ropa' fő várossaiban; és azon férfiu, kiben
edgyesült az egész nemzet vitézi lel-
ke, egy olly nyomoru kis Tartomány fia,
honnét soha semmi oraculum illyest nem jö-
vendőlt volna, kihez hasonlót a' hajdankór,
's a' jelen nem, a' jövendő pedig későn mu-
tathat. Ez Bonaparte Napoleon.

Született ő Korszika szigetének Ajaccio
várossában Augustus 15kén 1769ben. Még
mint a' Briennei katona iskola tanítványa,
példánnya volt az ifiuságnak, professorai,
mint Domairon, 's l' Equille a' gyermekben
rejtező talentumokat sejtve, egy belső vul-
kántól hevülő gránit sziklának nevezték, és
a' méjj belátásu, 's hazáját Genua jármától
megmenteni törekvő Paoli, egy valódi Plu-
tarchusi férfiuinak tartotta. 1785ben mint had-
nagy lépett fel legelőbb a' világ láthatárára;
hol olly nagy rollét jádzott. Nem sokára lép-
csőnként haladva, az Eugen, és Fridrik ha-
lálók olta a' nagy emberekben szűk Europa
figyelemmel vetette szemét a' Montenettoi,
Arcolei, Lodii győztesre. A' ki egy 40,000-
nyi sereggel Egyptom forró partyaira kiszál-
ló Hőst cél nélkül való kalandózónak mon-
dotta, az majd a' Pyramisoknál babérral te-

tézett vitézt csudálni kéntelen; azonnal uralkodik mindenben, bálványa katonáinak, mellyeknek dicsősségeket az egekig emelte; hazájának védelme, melly szorongattatása között csak ötöt tarttya szabaditójának, 's ezen várakozás telyesedett is. Mintegy haldoklónak nyögésére, halhatatlan tetteit félbeszakasztva a' nilus partyaitól, veszedelemmel küzdve önnön, 's honnya szabadságáért a' tengert keresztül hasítva Franciaország partjain kiszáll — minden a' legelevenebb öröm érzés között van, — nyilvános győzedelmi triumf kíséri a' fő városba, — az ő meglátására elenyésznek a' pártok, az ellen szövetkezetek elbomlanak, a' hazát emésztő demokratiai despotismusnak vége van, ő uralkodik, és a' revolutio lebilintselve lábai alatt. Az ő felszöllittására a' zavaros status tudományok elenyésznek, 's a' sebek begyógyúlnak, a' nemzetet fertéztető motsok eltöröltetik, 's a' teremtés még egyszer láttatik zavarjából kiemelkedni — a' nemzet érez, 's áldja alkotóját, a' népek csudályák, a' fejedelmek tisztelik e' Marengoi koszorúst, minden boldog, 's törekedik a' francia dicsősségből osztozni. A' háládatos nép egy császári koronát tesz fejire, mellyet az Auszterlitzi, 's Friedlandi győzedelmek garantieroznak külföldön. — A' Posoni és Tilsiti béke ponttyaiban megtetszik Napoleonnak nem csak fegyverrel megvívott, hanem political dicsőssége is; az elavult, alkotmányában felदारabolva, területéhez képest az Europai or-

szágok sorában már keveset nyomó Németország lehető fontosságát felfedezvén, az egy nyelvű ugyan de különb érdekekhez kötött népeket országokra, tartományokra osztja, hol királyokat, hercegeket alkot, a' szükségtelen fejedelemségeket ezek' védelme alá teszi, melly hogy a' derék német nemzet boldogságát alapító intézet volt, annak mostani fennléte megvalósította. — Nem sokára a' Bétsi békességnek következesei örökösítették familiáját a' francia tronuson, egy Europai legrégebb uralkodó házzal lett szövetkezés által.

Az embereket magasztalni. 's alázni a' Mindenhatónak munkálkodása az égben. Töbnyire minden szerentse kedveltjénél van egy határnap, hol a' Fortuna isten asszony tölle elfordulván önnön elhittségében megüsmerte'i, hogy ő is ember lévén, a' jót a' rosszal egyaránt kell tapasztalni a' viszonytagságok' világában. Napoleon a' legfelsőbb halandói poltzon álva, az emberi dicsőség legfőbb pontyát elérte; az Europai continensnek fő várassai mint győzedelmezt fogadták-el, 's a' hatalmát mindég mérsékelni nem tudó ember, ezt elismérve, tápláltatva egy vakmerő szerentsében való bizodalomtól, nem csuda ha a' rettegett korsikai, néha mint a' mérséklet' mérőjét lenyomó bíró láttatta magát; megkellett aláztatni tehát, hogy amaz Isteni munkának örök létele igasságá vályék. — A' győzhetetlen bajnokoktól kísért vezérnek emberi erő elégtelen volt, egy elementumnak kellett előállani, mert a'

világ első emberét csak ennek kormányozója hajthatta-meg. Mint hajdan az öldöklő angyal Jeru'sálem' falai alatt az ostromló ellenséget, úgy emésztette-meg a' hideg a' győzedelemhez szokott francziákat. —

Nagy Sándor dicső életének, és országlásának a' királyságra vágyó vezérek vetettek véget. Napoleonról is elvégezte a' sors, hogy a' meggyőzött tartományok zsákmányából gazdagodott vezérek' és nagyok' áru-lásai végre hajtsák, a' mire az elementumok útát nyitottak. — 1815ik és 14ik évek' hadi történetei telyesek e' világon még soha nem látott hadi munkálkodásokkal, ezekben fejlődtek ki Napoleonnak követhetetlen hadi talentumai; a' sok száz ezer ellenséghez mérve maroknyi erő, de ama Europa tanítójától vezetettve, diadal koszorúkat aratott edgyik győzedelemtől a' másakra menve. Rése volt azonban már a' kitörésre a' francziaországi aristocratiai pártnak, a' Marschalok felejtkezve joltévőjokről, vágytak nyugodalomban élélni gazdagságokat, és a' hazát, hűségeket feláldozva mindenütt capituláltak, — e' felett a' Császárnak mértéket meghaladó karaktere a' chatiloni utolsó alkudozásokat foganatlanul oszlatta el, és végre Párisnak véletlen elárultatása, a' még mindég a' régi Burbonokhoz szító rendnek mesterkedései, a' zavarban halászó Talleyrand és Fuché pártjait is magokkal vonva, véget vetettek Hősünk császári uralkodásának. A' Fonteneblai edgyezés csak czimét hagyta meg a' ki-

tsin Elbára kiterjedő hatalom mellett, a' győzedelmes uralkodók pedig a' nagy lelkűleg gondolkodó Ferenczet kivéve, Angliába mentek, hogy eddigi félelmek, rettegések enyészését lenevessék, 's Brittanniának megköszönnyék, hogy diadalmok elősegülésire magát adóssággal eltemetni elég nagylelkű volt. —

Elbának kitsiny köre sokkal szűkebb volt, mintsem hogy a' Tuillériákból Európát megreszkettető Császárt elaltassa; elősegítette egy a' Szt. Helena szirtyeire condemnalando politicától, elhatározódott a' francia földre való kiszálás — „A' kotzka el van vetve“ ezzel hágott fel Napoleon a' fedelezetre; igazán elvult vetve, de vakra. Lajos majd minden kísérő nélkül futott Párisból, Napoleon pedig az ötlet örömkialtással követő gárdától, néptől kísértetve szállott be. De a' különbözőleg gondolkodó francia nép, melly valaha az Isteni tulajdonokkal felruházva képzelt hasonlithatatlan férjfiut csudálta, most mint embert, helyheztetéséhez alkalmaztatva különbözőleg fogadta; és az első Májusi pompa napon lett megjelenés alkalmasint megmutatta Napoleonnak, hogy a' Fontenéb-lauai szerződés megszegője, nem az Auszterlitzi, Jenai, Friedlandi, Vágrámi győztes. — Nagy remenységű elrendeléseinek némelyektől hidegen lett fogadtatása, és lassú telyessítése megüsmertették elég hamar véle, hogy a' francia nép a' nagy characterüségét csak majmolta, de változó érdeklétüségéből még le nem vetkezett. Győzedelmeket kellett te-

hát aratni a' hív katonasággal a' habozó rend' vissza varázslására. A' legfelsőbb határozás azomban elvégezte már ezen periódicus országlásnak végét, és a' 10000 burkusok vesztésével nyert Lignyi győzedelem csak utolsó vissza verő sugárai voltak a' lehanyatló napnak, a' Vatterloi csatahalmok pedig magokba temeték political életének, pályájának, és dicsőségének lételit.

A' mindeneket kormányja alatt tartó nagy Isten okokat támaszt szerencsétlenségeink', vagy végső elhunytunk eszközéül. Balgatagságunkat vádoljuk néha, miért hogy ezen okokat el nem mellőztük, felejtven, hogy az egy bölcs itéletü Isten' rendszabása. Hősünk fényének is enyészttét számtalan okok eszközlötték: a' Moszkauin szerencsétlen kimenetelü táborozás visszapotolhatatlan kárt szült; a' Spanyolországban naponként vesztett állások; a' Lipsiai ütközet bal kimenetele, megelőztetve a' Németországi szövetségesek elállásától, elégé értésére adhatták, hogy ő is dicsőségének lejtőire jutott. Edgyes kisebb de fontos következéseket szülő körülmények adták magokat elő, mellyek közül hogy többet ne említsek: Dresdánál győzedelmeskedvén a' 3 szövetségesek ármáján, a' magokat visszavont szövetségesek egy része, a' Csehország szélin Culmnál álló Vandamet megtámadja, bátran fogadja a' generális az erejét meghaladó ellenségeit, intézetben lévén már, hogy a' Császár Dresdából segítségére léend, az ellenséget két tűz kö-

zé szoritja, győz, 's az ellenszövetkezetnek végét szakasztja. Jókora is kiindult a' franczia ármáda, 's véle a' szerencsés feltétele kivitelében nem kételkedő Császár, a' midőn egyszerre egy erős melybeli görts, hányás, szédülés a' táborba való visszatérést kénytelené tette, az ármáda is követte vissza Császárját; Vandame semmivé tététt, és midőn Napoleon későn magához térvén a' Kulmi csata gyászos kimenetelét hírül venné, előérzőleg kiált-fel: Egek! minő csekélységek határoznak a' világ sorsán. —

A' szerencsének egész nagyságában elfordulását tapasztalván tehát, de még inkább általa csak nem póról felemelt némely tanácsossi hűségtelen eszközlésekből, a' nemzetet olly helytelenül representáló kamarák' meg hasonlúsát látva, edgyetlen egy fia' hasznára, nagyobb belső elszánástól ingereltetve lemondott világi pályájáról, hogy az amerikai szabad státusok, a' vagy fő ellenségei az Angolok közt leélje, hajdani dicsőségéről elmélkedve; szóval csupán az elmúlt időnek élve, hátra lévő napjait. De az ellenséges sors itten is kijádzotta; az általa nyakig adósságban nyögő Britannia a' csak nem régi Continental Systema tökéletes meghoszszulását szomjúhozta; a' vendégi jus' feláldozásával is a' Bellerophon' becsületére elfogadott Császárt kísérőjivel edgyütt hadifoglyokká tette, hogy 200 mértföldekre a' száraztól távul fekvő sz. Helenai köszirtre a' Longwood mocsáros, és ködös levegőjére

kárhoyztassa azon nagy lelket, kitől nem ok-
nélkül Britannia, sőt Európa is utolsó szem-
pillantattyáig rettegett.

Igy enyészett-el a' csudált katona, a'
követhetetlen vezér, hatalmát a' legkiterjed-
tebb mértékben gyakorló Császár, Európá-
nak törvényeket szabó, több királyságok',
Fejedelemségek' alkotója, hazájának The-
misticlesse, Lycurgussa, és Caesárja, haj-
doni ellenségeitől, de szövetségeseitől is meg-
ítélve, hogy soha Európát többé meg ne
reszkettethesse. A' nagy férjfiu, ki a' Long-
vood egyszerű épületében is az a' tántorít-
hatatlan nagycharacter volt; a' mi a' Tuille-
riákban, dicsősségének polczáról leszálvá sor-
sát békével tűrte. Bertraud, Montholon,
Lascases Grófok, és Gourgaud Generalis baj-
társakkal a' méltatlanságok tellyes érzetében
is, az egészségtelen levegő terhétől, egy, ő-
tet lelki háborgatásokkal, bosszuságokkal il-
lető Gubernátortól nyomattatva most már
a' sok megvívott országok által békibizonyí-
tott hadi tudományokat másokkal kellett fel-
váltani, legnagyobb tettei az elmúlt tizedek-
nek, az ő tulajdon munkája, 's szerződése,
elegendő tárgyat szolgálhatott az egyszerű tu-
dosságra kárhoyztatott férjfiunak, a' munkás-
ságra; a' 50 esztendeig majd csupán csaták-
kal küszködő katona Fejedelelemnél senki sem
gyanitott irói talentumot, és mégis az ő sz.
Helenai emlékirásai, mellyeket több kötetek-
ben önnön viselt dolgairól Bertránd, Mont-
holon, és Gourgaud által kiadatott, tellye-

sek minden political, stá tus , hadi , és Litteraturai tudományok remekeivel , mellyek megvalósítják Napoleon nagyságát a' csatákban , a' kabinétben , sőt az írói asztalon is.

(végzete következik)

K é t A u r ó r a .

Mikor szűnnek-meg nálunk azon idők valahára , mellyeket a' németek „ die Flegeljahre der Literatur “ neveznek ? Ezt kell még most is szívfájdalommal kérdenünk . Ezen évi tavaszon , a' harmadik hó' 21dikén , a' nagy érdemü elhúnyt Trattnernek egyik örököse , Károlyi István , a' magyar közönséget vakítani akarólag , jelentést hirdete egy az 1854-dik évre kiadandó Auroráról , mint olyanról mellyet idvezült Kisfaludy Károly alapita . Csak hamar érkezék erre , a' következő postával Bajzának ama' nyilatkozása , hogy ő a' Kisfaludy Károlytól élőszóvali hagyományképen átvett Aurórát sem Károlyinak , sem másnak semmi szín alatt átgengedni nem fogja 's e' tárgy felett néhány szavaimat elmondanom czélja itteni soraimnak .

Hogy néhai Kisfaludy Károly az Aurórát még élteben Bajzának szánta légyen 's az utólsót már nagy részt Bajza is szerkeszteté , hanyatló erejü barátja kértére , ezt Kisfaludy' és Bajza' baráti mind jól tudják és bizonyítják . Ez már maga eléggé bizonyítaná , hogy Károlyinak legkissebb joggal sem

lehet Kisfaludy' Auroráját ön tulajdoná gyanánt bitorlani; 's azon nevetséges okból éppen nem, hogy az elébbieket az ő műhelyében nyomaták. Műhely tulajdona lehet ugyan valamelly typographusiak, de neki évről évre örökös sajátul ált nem adott műv' kiadása, mint p. o. Aurorájé, telyességgel nem. Hogy pedig erőszakkal más birtokát elfoglalni nem szabad, ezt honni ügyész nem lévén is tudhatná mindenki, mert ez már a' régi pogányoknál is tilalmazva volt. Itt Károlyi, tette olyan, mint midőn valaki bizonyos ideig haszonbérben birná valakinek jószágát, írott egyesség mellett 's kitelvén az idő, örökre tulajdonának akarná azt tartani. E' szerint azon Auróra, melly mint Károlyi sajátja 1854re már megjelent, igaz marhának nem ismertethetik, ott állván czím-lapján e' szavak: „Kezdé néhai Kisfaludy Károly, szerkezteti Szemere Pál. Tizenharmadik évi folyamata.“ Hamis szerzemény akkor nem lenne, ha Kisfaludy Károly fényes neve 's a' „tizenharmadik évi folyamata“ ott nem állana. Pedig már egy Aurora divatban lévén egy másik zsebkönyvet is annak nevezni, valóban nevetséges szerep. Megvallom őszinten, hogy ez megbántása Kisfaludy Károly' érdeminek, 's azon tiszteletnek, mellyet magának minden jó magyarnál kivívott; nem egyéb e' törvénytelen rut tett, mint háborgatása azon elhúnyt dicső honfink áldandó hamvainak. Hogy Károlyi olly nagy érdemű 's köztiszteletű férfit választja szerkez-

tetőnek, még az által vétkeből nincs kimentve, 's ha Károlyi erőszakoskodásin nem bámulnák is, 's álmétkodnom kell Szemere Pál tétén, — Szemere Pálén!

Károlyi tette már most nem csak igazságtalan, hanem káros is, mert a' nemzeti literaturát és charaktert külföldiek előtt nevetségessé 's kigúnyolhatóvá, Bajzát pedig erőszakos egoistává, más tulajdonát szemtelenül elragadóvá kívánta tenni. Kinevetik ugyan is literaturánkat külföldön, midőn látni fognak két Aurorát — mint egyiránt Kisfaludy Károly' alapítványit — más mászerkeztetőtől. Vagy ha gyanítandják is az illetlen ármányt, akkor viszont nemzeti characterünk és becsületünk tartatik külföldiek előtt bitagnak, 's fogják mondani: hát így bánnak é a' magyarok egymással, így becsültetik é nálók az igazság' szentsége? 'sat.

Nem tagadhatni, hogy Kisfaludynak az Aurora' szerkeztetése valódi privilegiuma volt, ha ez volt, tehát privilegiumot ada Bajzának, midőn Auroráját ennek adá: következőleg Bajzától Károlyi privilegiumot akar ellopni. 'S illik é? szabad é ez? Illy történetek is okot adnak azon nem egészen alaptalan hírre, mellyet Bécsben egy francia gróftól hallék, ki ezt mondá: J' ai entendu, que la jalousie et la dissension soit un caractere singulière de la nation hongroise. S' il est vrai, ce ne me plait pas Monsieur.

A' mi magát a' személyesen is megbántott félt, t. i. Bajzát illeti, reményljük, annak

útján hebizonyítandja, hogy Kisfaludy' Aurorájának ő a' tulajdonosa, 's becsülete' sérelmiért annak helyén elégtételt kívánand. 'S ezt az igaz ügy' baráti, nemzeti becsületünk' pártfogói 's előmozdítói; hév szívvél ohajtják, kik közzé magamat is számlálni bátor vagyok.

Nemes Apáthi Kiss Sámuel.

Napoleon egykori szavai.

Az atyám sok lelki erővel erős egészséges testel bírt. Lobogó tüze felül multa minden akkori korsicaiakét. 'S midőn élte hosszabbra nyulhat vala, bizonyosan nagy teteket vitt volna ki, mellyek a' francziákra szomorú estvét, de a' korsicaiaknak viritó hajnalt derítettek volna.

Utolsó napjaiban a' halál félelmeitől körül véve, bizodalmit egyedül a' papokban helyhezteté, 's vigasztalást csak az ók karjaik közt keresett. Minthogy pedig az előtt vallástalansága 's egy átallyában minden papok iránti gyűlölsége voltak főbb vonási; minél fogva nagyon szabadon beszélt, cselekedett, sőt a' római hit ellen, több irományiba szerfelet ki kellett — következésképp' utolsó pillantati némely gunyokra szolgáltatnak alkalmat.

De közelebb kell tekinteni az ember hatóságát.

Egy tellyes ereiben lévő tüzes férfi, nem-

zeti hőstársai, muzsika szó, 's réz kürtök harsagási közt, vidámon repül a' halált szóró menydörgő ágyura. Itt a' pap, 's áhítosság el van felejtve. Dits szomj, fellengő lélek, 's nagy tettek vágyai forallyák a' felhevült vért. A' halál pompáson lebeg a bajnok előtt, mint a' szerelmes hölgy előtt jegyesse, ki után karjait hévvel nyújtja-ki.

De a' betegségtől ágyhoz szegzett, 's kinoktól sorvasztott testtől illyest nem várhatni. — A' bomladozott alkotmány egybe omláshoz készül. A' vér fagyfalva, inak, erek eltompulva vannak, 's az egykor magosan fellengő lélek vastag ködből 'sibbasztva pislog, mint az alunni készülő mécs. A' mélyen bé esett szemek csak megütődött arcokat látnak ágya körül. A' mély csend, sötét szoba, a' komor gyógyász, orvosságos üveg a' halál rémítő postái megborzasztják az elgyengült lelket. Magában már semmi erő, a' fájdalmak kisajtották azt. A' rendszeréni eszközt kell elő venni, mellyen eddig fellyül nézett; egy vallástét bűneiről, 's egy könyörögjünk — potollyák-ki a' borult lélek, 's el aszott test hézagit.

'S csak nagyon kevesekre akadunk a' világi történetek sorában, kiknek lelkek, az elgyengült testet felül élte volna.

Ha valaki ösméretes a' halállal, engem hetvenkét ütközet tüze eléggé megesmérkedtetett véle. De még se állok jót, hogy vég óram derék atyáméhoz nem hasonlitand.